

Éjjeli őrszem

Időpont: 1941. október

Helyszín: Kolozsvár, Reményik Sándor temetésén

Alapige: Zsolt 130,6

Várja lelkem az Urat, jobban, mint az örök a reggelt, az örök a reggelt.

A 130. zsoltár írója egy névtelenné magasztosult költő. Nevét e földön senki nem tudná megállapítani, de alkotását mindenki magáénak érzi. Nem szerzője nevééről nevezik többé, hanem hívják bűnbánati zsoltárnak, páli zsoltárnak. Luther is annyira magáénak érzi, hogy éneket formál belőle. Benne sírják bűnbánó lelkek keserves könnyüket, mélységbe zuhant kétségbeesettek szavain keresztül kiáltanak segítségért, s a jobb jövő virradatát nehezen váró őrállók benne kiáltják bele a sötétségbe: Meddig még az éjszaka? Nincs nagyobb ellensége egy költőnek, mint az, ha ő maga ennyire behull a mulandóságba, alkotása pedig ennyire belép az örökkévalóságba. A költőt nem ismeri senki, költeményét ellenben közkincként magáénak érzi mindenki.

Nem tudjuk, volt-e a 130. zsoltár írója katona. Lehet, hogy személyes élményei fűződnek ahhoz a képhez, amit a katonai életből a nemzet néptelen költőjére, magára alkalmaz, lehet, hogy csak hallomás vagy költői látomás a kép alapja, tény azonban, hogy akkor, amikor a nemzeti költő számára képet keres, az éjjeli őrszem alakján akad meg tekintete. Mikor most megrendült lélekkel megállunk a névtelenné indult, hírnevesnek befutott s eszmévé vált Reményik Sándor koporsójánál, érezzük, hogy a 130. zsoltár írójának tollát Isten ihlette meg akkor, amikor a nemzet költőjét éjjeli őrszemhez hasonlította. Reményik Sándor is a magyar éjszaka őrálló vitéze volt.

Az éjjeli őrszem mindig adatik. Nem a maga elhatározásából áll ki az őrhelyre. Parancsnak engedelmeskedik. Akik békén pihennek addig, amíg ő a tábor előtt, talán hunyó paráznál vagy teljes sötétségben lándzsájára támaszkodva kémleli az éjszakát, ajándékba kapják attól, aki felelősséget érez irántuk s a tábor nyugalma iránt.

Reményik Sándor sem maga kereste hivatását. Ajándékba adta őt Isten a sötétségben ülő magyar népnek. Most, amikor elvételük tőlünk, akkor látjuk ezt legvilágosabban. Ilyenkor az ember mindig megpróbálja úrmértékkel mérni az értéket. Most is megpróbáljuk elképzelni az elképzelhetlent. Mi lett volna velünk a Trianonnál reánk boruló magyar éjszakában Reményik Sándor nélkül? Mint került volna bele nélküle a magyar irredenta költészet és vele a nemzeti gondolat az erőszak vonta új határokon innen és túl is pogány átkozódások terméketlen zsákutcájába! Mint kergette volna bele a forrófejű, elkeseredett magyart a magyar szalmaláng és meggondolatlanúság kiszámíthatatlan következményű kalandos vállalkozásba, ha Reményik Sándor nem fogalmazta volna meg a magyar politikát ebben a fanatikus, de mégis józan adottságokkal számoló, semmit le nem alkudó jelszóban: „Ahogy lehet!” És mint kergette volna bele a másikat ugyanaz az érzés nagyon is kiszámítható következményű szomorú megalkuvásba, ha nem állott volna útja elé tilalomfaként aszkéta alakjával s messze távlatokban néző szemével Reményik Sándor ezzel a pár szóval: „Eredj, ha tudsz!” Isten azért adta őt nekünk a sötét, lidérces álmú magyar éjszakában ajándékkul, hogy tudjunk lenni magyarok Magyarországon nélkül is. Ő maga is jól tudta ezt.

Csodálatosan szerény költői önérzete, mely egyéniségének egyik legnagyobb gyémántszepe volt, úgy érezte, hogy a Himaláját csak egy-egy porszemmel növeli munkája révén. Mi tudjuk, hogy ez a porszem Magyarország volt.

Az éjszakai őrálló mindig magános ember. Mögötte táborban élnek az emberek, ő egyedül áll a vártán. Ezért volt Reményik Sándor olyan nagyon magára maradt lélek. Életének ezt a szomorú sorsát bánatos szívvel hordozta, de sohasem érezte a kivert eb sorsának, hanem mindig rendeltetésnek és kitüntetésnek. Értünk volt magányos, kik mögötte pihentünk.

Az éjszakai őrálló mindig töprengő ember. A sötét csendben megszólalnak gondolatok, miket a lármás nappal nem enged szóhoz. Mikor a szem nem lát, szárnyra kel a képzelet, s lát álmokat és képeket. A sötétségben megnő és jelképpé válik sok minden. Ezért lett Reményik Sándor számára is minden valóság képpé, mely mélyebb jelentést hordoz, s minden kép valósággá, mely erővé vált a hétköznapiak számára. Más nem látta, csak a készlet s ő maga is álmélkodva figyelte, mint lesz a gyöngeségből erő és költemény.

Az éjszakai őrálló hős. Másokért s másokra vigyázást vállal. Így lett Reményik Sándorból is, ki a költő szent magányába húzódott minden politikától, a szó legnemesebb értelmében politikai költő.

„Mikor a lét pillérei ingtak
És mint a viasz minden elhajolt,
Egyetlen ércnél szilárdabb valóság,
Egyetlen tett: a költő álma volt.” (Az egyetlen tett)

Bizony

„Elszántság volt
Élőhalottak élén menni,
Elnyomott s néma tömegeknek
Felszakadó sikolya lenni.” (Nagy áron)

E koporsóban bizony hősi halott pihen. Idegei porcikáinként emésztődtek fel a nagy virrasztásban, vére költeménycseppekben folyt el, míg végre összeomlott.

A 130. zsoltár írója hívő lélek volt, aki várta az Urat. Reményik Sándor ebben is utódja volt a zsoltár írójának. A lélek költője volt. Szinte egyoldalúan ez volt. Hitét nem örökölte pap- és egyház ősköltőtől, hanem úgy harcolta ki személyes tusakodásokban. Hite őszinte volt tusakodásaiban, kételyeiben és diadalmaiban egyaránt. Sokszor hitetlenül hitt, sokszor hívén hitetlenkedett, amint ez a hit életében mindig úgy is van, ahogyan a beteg gyermek atyja kiált Jézushoz: „Hiszek Uram, légy segítségül az én hitelenségemnek!” Az, amit a kegyelemről írt költeményében megírt, az a színtiszta evangélium véres veríték között kiharcolt boldog hitvallása.

Az éjszakai őrálló a reggelt várja. Ha megvirradt, pihenni térhet. A magyarra megvirradt. Reményik Sándor úgy érezte, hogy immár leléphet a vártáról. Mi abban a meggyőződésben éltünk, hogy mikor Kolozsvár végvár lett, hivatása van még a végvári vitézek elejének. Nem tudjuk Talán neki volt igaza, mikor korszerűtlenség érezte magát s céltalannak életét ma. Elindult az akácsoron át, s jön vele szemben, aki másképp hordta a koronát.

Végén nyíljék meg előtte „magától” az ég!

Ámen